

De Drie Heeren Puls Architecten

Het Kiel, bekend om de "potenblokken" van Renaat Braem, verbindt de stad Antwerpen met haar district Hoboken. In haar gloriejaren, toen in het Kiel nog volop eigen stedelijke voorzieningen werden ontwikkeld omdat ze afgesloten lag van het centrum door onder andere de E34, oefende ze als poolstad nog invloed uit op de volledige zuidrand. Maar sinds het verschuiven van de havenactiviteit naar het Noorden toe raakte de buurt stilaan in verval. Door de voortdurende verpaupering, leegstand en kwaliteitsdaling devalueerde het Kiel naar een achtergestelde zone. Van identiteit was er weinig sprake en elk privé-initiatief was ver zoek. De Stad Antwerpen zag dit én greep in: er werd besloten dat de buurt nood had aan stadsvernieuwing. Vooral in de buurt van het Kielpark was dit zeker te merken: het gebied rond de oude schietstand "Den Tir" zou het nieuwe, levende hart worden van de wijk. De schietstand werd omgebouwd tot winkelcen-

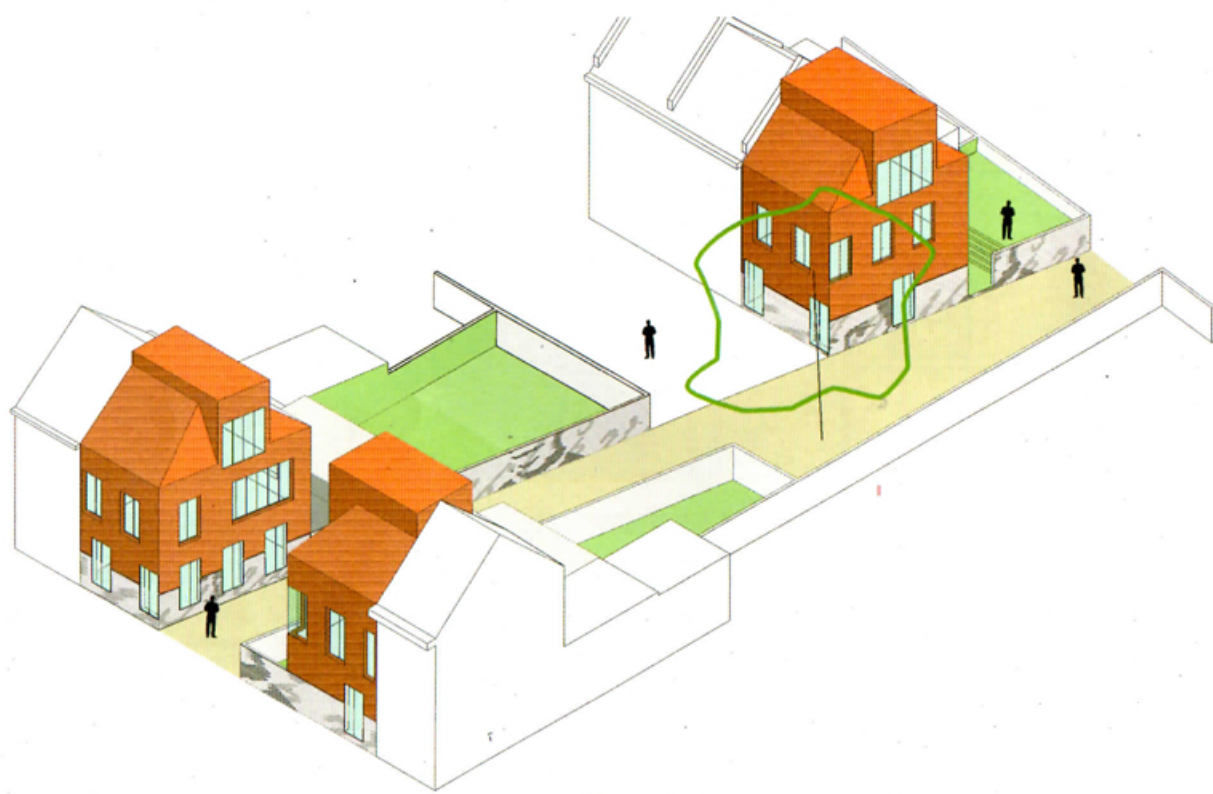
trum met voor de deur haltes van tram en bus, beschut onder de bekende stalen luifel van B-Architecten. Deze maakt tevens verbinding met de Abdijstraat aan de overzijde van de drukke Sint-Bernardsesteenweg, de winkelstraat van het Kiel. Zo werd "Den Tir" het hoofd van het vernieuwde winkelgebied.

Aan haar achterzijde geeft "Den Tir" uit op een klein wijkplein, omgeven door woningen, een nieuwbouwblok en een schooltje. Om te vermijden dat dit een dood eind zou worden werd op initiatief van AG VESPA een aanvullend stedenbouwkundig idee geschapen. Deze Antwerpse gemeentedienst streefde ernaar om met gericht kwalitatieve woonprojecten een verwaarloosde buurt te katalyseren tot verdere ontwikkelingen. De rijwoningen van de aanpalende Schijfstraat zouden doorbroken moeten worden om zo een nieuwe doorsteek naar het plein te creëren. Puls architecten namen de uitdaging aan. Ze zijn een jong bureau dat zich verschanst achter een enorme taatsdeur in een hoek van een sobere garagehal in Borgerhout. Hun oplossing resulteerde in een aansluiting van het plein, straten, steegjes en hoekjes. De Tirstraat was geboren. De steeg wordt gekenmerkt door drie sterke kopwoningen. Deze eengezinswoningen op de hoeken van de Tirstraat

zijn onderling verschillend, maar zijn door hun uniforme solide voorkomen (zowel muur als dakbekleding zijn bedekt met terracotta leien) stevig met elkaar verbonden.

Maar vooral hun specifieke type met de opvallende dakuitbouwen die op de steeg uitkijken, dat noch zadeldaktype noch platte-dak-type is, vormt hen tot een geheel. Tenslotte maakt de doorlopende, manshoge stenen plint de steeg één. Deze omvat zowel de onderste verdieping van iedere woning, de omsluiting van enkele inkomspatio's en de tuinmuren.

Die patio's zijn een belangrijk onderdeel in de gewenste publiek-privacy gradiënt. Puls architecten kozen ervoor om de ingangen aan de steegkant te plaatsen, als eerste intiemere stap tot het betreden van de woning. Vervolgens gaat men door de plint zijn inkomspatio binnen om tenslotte door de voordeur het huis te betreden. Het gebruik van patio's resulteert tevens in een meer open steeg met perspectief. Mooi is hoe de woningen enerzijds aansluiten in de bestaande Schijfstraat door het overnemen van de herenhuishoge verdiepingen van de burelen en anderzijds een heel eigen steeg definiëren. Hoewel de drie hoekpanden op het eerste zicht sterk op elkaar lijken zijn ze erg verschillend, ook qua plan-

opbouw. Wel werd telkens belang gehecht aan dezelfde waarden: open, leefbare ruimtes met voldoende licht, zonder de privacy in het gedrang te brengen. Die privacy wordt verkregen door de helling van het terrein te gebruiken, de hoge tuinmuur en vensters die uitgeven op de inkomspatio. De zolder met de opvallende dakuitbouw werd in twee van de drie woningen flexibel ontworpen zodat ze vrij zijn voor alle gebruik. In de derde woning is er wel een vaste inrichting omdat deze iets kleiner is, ook heeft deze geen eigen inkomspatio.

Verder spraken Puls architecten zich uit over het verlies aan identiteit in de buurt. De geschiedenis van de plek werd enerzijds weggevaagd door erg verschillende 20e eeuwse stedelijke ontwikkelingen zoals de torens van Braem, een tuinwoonwijk, ... Anderzijds werden straten naar vreemde figuren genoemd die totaal geen band hadden met de wijk. Daarom ging Puls architecten bewust zoeken naar identiteit. Ze kwamen op de proppen met "De Drie Heeren", een zelfbedachte mythe, zoals dit bij zoveel steden ooit gebeurd is (zoals bijvoorbeeld bij grote broer Antwerpen, we denken dan aan het verhaal van Brabo en Antigoon). Verder willen ze ook de bewoners van het Kiel zelf hun vergeten geschiedenis laten heropbouwen (het gebruik van geschiedenisfragmenten in de tuinmuur is echter uiteindelijk niet uitgevoerd). Maar hoe vanzelfsprekend is dit in een multiculturele buurt als het Kiel, waar ieder wel zijn eigen geschiedenis en culturele achtergrond heeft? Een interessant architectuurproject met een stedelijke en ruimtelijke dimensie.

*tekst Tom Van Oudendijck
beelden Puls Architecten*